

IV. Acte nouă privitoare la moșia Broșteni¹.

1. «Sm[e]renie ermonah Ghenadie egumen i ves săbor ot staa mănăstir[e] Neamțul. Cătră ačast[a] mărturisim noi precum am vândut partea noastră din Broștieani, ce aũ fost dreaptă moșie și deaanie dat sv[i]ntei besearici de Bărlincești, de strămoșii lor; deč apoi noi, vădzindu nevoia noastră, noi ne-am sculat și o am dat iarășî răzeașilor pre banî gata, — ce aũ fost ȝumătate de sat. Deč, cându acmu, să scoal[ă] un om anume Mihalcia, ce aũ fost pre moșia noastră, de dzič[e] că o curătură a lui Toader, den deaal de spre Hornița, dzič[e] că-i a lui; și noi știm că el n'aũ fost răzeaș cu noi; ce încă, cine aũ fost călugăr mănăt de noi, să ia de a dzeacia, el aũ plătit călugărului pentru ača poian[ă]. Deč pentr' aesta lucru măr-

¹ Ele aũ fost cumpărate de curînd numai, și de aceea n'aũ putut fi cuprinse împreună cu cele de supt n¹ 1.

turisiră și noi căc am vândut (am vândut); iar noi răzeăș n'am avut pre nime cu noi pre locul nostru; iar, unde va hi întrebare, fie la ce gudeț, Mihalcia să n'aibă nič o credință. Și pentru mai mare credință ne-am pus și peciatia sv[i]nteî mănăstirî, ca să-s știe. [Aduș:] Vălet 7125 (1616-7). Pecete neagră, cu СЪНЕ ПЕЧАТЪ

2. 7221 (1712-3). Mărturie a lui «monah Dosoftei Bă[r]lić». «Ca să știe pentr'un zapis c-au luat Tătaraî cu alte zapis[e]; cându aũ luat pe cumnatul Goroveî, ne-ũ luat și zapisă[e] moșiilor, a Broștenilor și a Bărgăenilor, ș'a Căbujilei, și alte zapis[e] c-au fostu. Dić, fiindu ș'un zapis a lui Andrieș fićorul lui Savin, a unchiu-meũ, de Bărgăeni, ce-l pusesă zolog (*sic*) 4 locuri de cas[ă], parte lui ot Bărgăeni, la tată-meũ, și i-aũ dat tată-mieũ un cal», drept 20 de lei.

3. 30 August 7221 (1713). «Monah Dosoftei Bă[r]lić» face mărturie pentru moșiile Broșteni și Bărgăeni: «să-s știe cum înblă, — că zapisile s'aũ prăpădit cându aũ eșit cătanele din țara unguriască la Mihaîiũ-Vod[ă], ș' aũ vinit Tătariî, i-aũ adus Mihaî-Vod[ă], ș'a prădat țara, muntele, până în Siretu; atunci ni s'aũ prăpădit și uricele moșielor». Jumătate din Broșteni fusese «a tă[tă]ne-meũ, Ionașcu Bărlić, ș'altui frate, Lupul, iar gũmătate de sat de Broșteni aũ fostu dat-o de o moșe a noastră mănăstirîi Niamțului, ș'apoî, mai în trecute zile, eșindu o nevoe grè pe mănăstirîi, aũ scos aća gũm[ă]tate de sat de Broșteni» Ionașcu, cu 150 «de lei». «Dić, acum din Broșteni eũ ții trii părți, și văru-meũ Ion, fićorul unchiu-meũ, ține a patra parte de Broșteni». La Bărgăeni, ai Capșei, «parte din gos este piatră, cu pământuri de arat și cu loc de fân, iar parte din sus, cele 2 părți ce sintu a celor 2 frați Savin și Gavril», etc. El dă partea sa lui Constantin, care-ĩ este ginere. Mai are «și o moși, anume ce este la Ținutul Orheiului, anume Cașerniți, în gura Ichelului, unde dă Ichelul în Nistru; să-s știe și pentru aća moșii, înblă în 3 bătrăni. D[ar] dintr'un bătrân am fostu eũ . . . cu soru-mè Dochîța, care aũ ținut parcălabul Gligoraș Gorovei, iar un bătrân Ion Bărlić, vărul meũ, un bătrân, Căpșestii. Iară pentru parte văru-meũ, lui Ion Bărlić, să-s știe că iară este la sama mè, căci că

avem noi amândoi socotială între noi.» Gorovei pierduse o parte la «Comisul Costan[tin], Ț-a-ŭ fostu Comis-Mare, Gălățanul, Ț-a-ŭ fost la Mihaï-Vodă». Pe urmă însă el o cedase călugărului.

4. 17 April 7243 (1735). «Adicăte e-ŭ Ion Bărlic făcut-am zapisul me-ŭ la mână cumnată-meï Ursii și fićorilor d[u]misa-
sale, precum să-s știe că li-am dat e-ŭ moșiea mē, anume Broșteni, cari sintu pe apa Moldovii, în Ținutul Sucevii; ci este parte mea, a patra partea de loc, cu ȝumătate de hălește-ŭ, cu doo livedzi de mere în coda hăleșteului, cu puțin perȝi în dial, cu tot vinitul ce s'ar alege din a patra parte: din câmpu, din fanaț și din păduria, din vatra satului. Și aćastă moșie o da-ŭ e-ŭ pentru patrudzic-ŭ de lei; cari bani s'au prețuit niște borfe a femeii meli, a Sandii, cari le am scos e-ŭ de pin Snetin, vândute de niște tălhar[i], și li am prăpădit; și, niavându e-ŭ cu ci plăti, am dat aćastă moșie.» Marturi: «văru-me-ŭ călugăru Dumitrașco Bărlic», «părintele Dumitrașco Pătră-ŭ, și denainte a dumisale Dvornic de Portă, lui Mihăilachie Pătră-ŭ... Iar, pentru vecini-ŭ mei, să n'ai (sic) a-i trage nim[e] la aćastă moșie, căci m'am milostivit și i-am ertat; cari sintu: pe Ionașco Țiul, cu fićorii lui, pe Gligor[e] Țiul, cu fićorii lui, pe Iftimie Blende, cu fićorii lor, cu nepoți, cu strănepoți, cu tot rodul lor.» Iscăliturile. Pe pagina a doua: «I-am ertat pe toți căți-s parte mē, iar cine i-ar trage, din nepoți mei, să fie afurisiți.»

5. 21 Mai-ŭ 7268 (1760). «Chiric[a] Capșe», cu «soțul mie-ŭ Nastasie», dă zapis «la mână dumisale mai mare fratelui mie-ŭ Ștefan Capșii și ȝupănesii dumisale, Marii-ŭ», pentru că-i ce-dează «a patra parte din sat din Broșteni», «afară de hălăștee». O avea și el «de la Marie Căpitănița, fata lui Dumitrașcu Bărlic, pentru sufletul fiică-sa Aniții». Iea acum pe moșie 70 de «lei bani noi». «Denainte a preuți și a mulți omen-ŭ bun-ŭ.» Iscălește și «ere-ŭ Theodor ot Brustur».

6. 11 Februar 1766. Mitropolitul Gavriil, pentru «Marie fata lui Dum[i]trașcu Bărleț din Broșt[e]ni ot Sućav[a], și cu nepotu-să-ŭ Chirica Capșa», întărind zapisul Mariei de danie, a «unui bătrân, căt să va alege den sat den Broșteni, parte

ficii sale Aniții: care parte de moșie, ce mai sus s'aũ arãtat, Chirica Capșa aũ dat-o mai prea urmã danie uniĩ bisericii ce sã zideștea acmu din noũ, la numitul sat Broștenii, de Ștefan Capșa; iar acmu s'aũ sculat numita Maria . . . dinpreaunã cu feçorul ei Costachi, cerșind ca sã întoarcã acẽ danie de la bisearicã.» Maria se înduplecã înaintea Mitropolitului a lãsa tot bisericii moșia.

7. 18 Maiũ 1768. Grigore Ioan-Vodã, cãtre Ștefan Capșa, «mazil ot Suçav[a]», pentru «un loc de casã din sat din Lãțcani ot Suçav[a], de pe apa Moldovei», «cu vad de moarã și de chiuo de sucmani . . .; ce l-aũ cumpãrat de la neamul sãu, anume de la Toader și Vasãle și Ștefan și Ioan Veli-ibanĩ și Parascheva și Anița, surorilor, încredințat cu iscãliturã a niamurilor vãnzãtorilor și a preuți și Vorniceĩ din sate și altora de acolo, cum și mãrturie a Vorniculuĩ Dan de acolo, ẽ-aũ fost fațã întãi și pãnã la sfãrșit tocmeliĩ, și preuți, și Nathanail Șeptelicĩ ot Pocorova». Întãrire. Pecete fãrã înscripție, cu doi lei ținind bourul supt coroaã; cu chinovar.

8. 1-iũ Mart 7280 (1772). Maria, fata luĩ Dosoftei Bãrliciũ, dã zapis luĩ Ștefan Capșa «și la pãrinții cãlugãri ce sã aflã la schitul Broștenilor», cedind partea ficii sale Anița cãtre mãnãstire. «Care eũ o am dat dinainte Preosfinții Sale pãrinteluĩ Mitropolitul, iarã acum, vãzind și eũ cu ochii miĩ cã sã slujește sfãnta leturghie într' aceșã sfãntã bisãricã la Broștenĩ, am dat și eũ a mea patra parte de moșie . . .». Fiul, Costachie, și fata, Ursa, vînduse partea lor luĩ Capșa. «Fiindcã eũ aicea voiũ sã mã cãlugãresc și aicea sã fie și moarte mẽ.» Cine va cãlca dania, sã fie *neiertat*, și «de prẽcurata fiçoarã Marie, care sã și prãznuește la ačastã sfãntã bisericã». Iscãlește și «eroshimonah Semeaon di la schit Broștenĩ», precum și «ermonah Climentũ, erũmonah Sarapion, ermonah Selevestru i ves sobor», apoi trei preoți și încã un monah.

9. 15 Mart 1772. «Boerii Divanuluĩ a Cnej[iei] Moldovei», cãtre ispravnicii de Suceava, Iordache «Balșe» biv Vel Paharnic și Mihaĩ Sturza Comis. Pentru «Costache Broștianul, mazã de la acel Ținut», ce pîrește pe Ștefan Capșa, pentru

«un bătrân de moșie din Broșteni». Acesta aduce și act de la Divan, prin care Costachi «și muma lui» se văd «dați rămași». La noua judecată, Capșa e adus de aprod, iar celalalt «s'aũ sculat și aũ fugit, și aũ dat și 2 lei cibotele aprodului... Capșa pe gura lui s'aũ adus cu omul Divanului, și aũ dat și cibote... Să împliniți de la dănsul [Costachie] și cibotele și cheltuiala, de vreme că aũ îmblat ca un tãlpiz, și să o dați Capșii; și, fiindcă el n'are niç o triab[ă] la acea moșie, să lipsască de acolo, să-ș margă la altă moșie.»

10. 7284 (1775-6). Vasile Păsat dă zapis «la mâna Preosfinții Sale părintelui starețului Simion și la mâna ucenicilor Sfinții Sale, aneme (*sic*) Serapeon preutu și Ghinadie monahu și Climintu erumonahu, Eosafu ermonahu, Larion ermonahu, Larion monahu, Tofil monahu, Calistru monahu, Selevestru monahu, — aceeștie toți sintu slujitor[î] pe ačastă vreme la ačastă sfă[n]tă biserică a Broștenilor», vînzîndu-î 57 de stînjei, «stănjănu câte trii lei».

11. 28 Iulie 1793. «Marie Căpșoe, soțu răposatului Ștefan Capșa», face diată, lăsînd clironomi pe «bătrănu cumnată-meu, Chirica Capșa... nepotul mieu Gavril Capșa, fiçor Chiricăi... gineri-meu, Sămion Aramă, ... ginere-meu Ioniță Berçul. Acești patru oameni să fie purtători de griji rămăș[i]țãlor soțului mieu, cãt și a celor ce vor rămănè după săvârșire vieții mele.» Rugase pe un boier «ca să fi ostenitor și epitrop a săvârșii o sfântă bisărică de piatră la o moșie a noastră, Broștenii, hramul lui Sfeti Nicolai, cu toată cheltuiala noastră; unde aũ fost adunat toate cele trebuinçoașã, adică: treizăci coșurî de piatră, șapți varniț var, cincizăci și cincî miî de cãramidă, patruzăci lei lemnu, zăci lei funii i covățile, patruzăci lei s'aũ dat arvună meșterilor... Cari era și zidită de soțul mieu temelie bisăricii.» În schimb pentru osteneală, fusese vorba a i se da «moșia Căbuji». Mănăstirea va avea Stroeștii, Lețcanii, și Țiganiî. Altfel, «să fie lipsăt din epitropie, ca unul ce nu este neamu cu noi...» După moartea soțului ei, boierul, Vistierul Iordachi, iea actele de la văduvă, «zicând că-î vreme de răzmiriță», dar dînd *sănet*. «Și, cum mie-aũ luat scrisorile, ducându-să la casa dumisali, îndată aũ început a mă

înfrica și a mă ăgura și a mă faci să sărut icoana Precistii cum că nu mă voi mai scula nici odată la ădicată asupra dumisali, și îndată a triimes o ătă de Țiganii în Căboji, lă[n]gă casa mē, și ș'aū făcut toți casă; și aū luat toati moșiile la stăpănire, vânzând orănzile, și tot venitul lor îl lua dum[nea]-luī; și eū, cu sănetul, priviem.» De biserică n'are nici-o grijă. Își face și «întărituri domnești, fără știre nostră». Lasă acum prin diată ca el să dea îndărăt ce a hrăpit. Ea mai are bani «la nepoții mei Costandin i frati-său, Stahești, ot Botoșăni» și la «Sava Bolfosul, Arman; cari acești bani nu sânt din zăstrele mele, ce sânt de pe epile și boi răposatului, soțului mieū». Cele din casă, să se întrebuițeze pentru pomenire. «Iar dum[nea]luī Vistierul să nu să mai amestici nici la un cap de ață, fiindcă m'am săturat de epitropie dumisali, — că într' atăta anī ș'aū fost epitrop dumisali; că toate s'aū prăpăditu... Iar un sfântu paraclis, ce este făcut pe moșie Broșteni, iarăș de răposatul soțul mieū, a Adormirii Precistii, să fie numai până s'a zădi bisărica Sfete Nicolaī. Și, pentru că i s'aū botezat dumisali de cătră noi, li s'aū dat cele ce bini știe dumnealui, iar nu părți din moșiile aceste de aice.»

12. 10 Maiū 1801. Doi boieri (un Balș) arată că diata Mariei «Căpșoae», ce «să vede la mână Căpșăștilor», e cea adevărată. Ea venise atunci și la ei cu diata, «rugându-să ca să o adiverim și cu iscăliturile noastre, arătând prin cuvânt multă nemulțămire di spre răposatul Vistier Ianache Cant., că nu-ș îplinești făgăduințele, niē o socotești ca pe o stăpână lucrurilor sali, ce cu totul aū depărtat-o. Deē noi, spre a nu fi în bănatul răpousatului Vistier, n'am vrut să iscălim, zicându-i că îndestuī marturī era iscăliți.»

13. 27 Ianuar 1805. Mitropolitul Veniamin mărturisește pentru schitul Broșteni, al Adormirii, făcut de lemn de Ștefan Capșa și pus apoi «supt epitropie răposatului Visteriului Ianachi Canta», pentru a face «biserică de piatră»: «să facă ogradă de zăplajī și chilii pentru șăderea călugărașilor ce vor fi». Nu se face nimic însă «până mai în anul trecut». Căpșeștii se judecă la Alexandru Moruzi cu «dum[ne]iei Visteriasa Marie

Canta, a răposatului boeriū», ce iea asupra-și în scris îndatoririle mortului. Schitul se dă de Domn «supt povățuire și purtare de grijă a Mitropoliei, la care, după a însuși a lor rugăminte, rânduindu-să načalnic pe unul din niamul lor, fiind călugăr». Se face apoi cerere ca schitul să fie închinat mănăstirii Slatina, care e cea mai apropiată, și, «pentru că și această sfântă măn[ă]stire să află tot supț povățuire Mitropoliei», se încuviințează, dându-se la Slatina și toate actele. Slatina va rîndui «nacialnic», și-i va lua apoi socoteala pe fiecare an. — Pecete ovală, cu Sf. Gheorghe și legenda: «Pecete a sfintei Mitropolii Moldaviei».

14. 24 Februar 1806. Lupul Pătrău, în călugărie Loghin, «răzeș din moșie Lățcanii», dă partea-i din Lățcani, lângă a fraților (unuia i se zice: «Nicolaū»), mănăstirii Broșteni. «Pentru Marie, soțiaa mè, ce am avut-o, luată cu cununii, din păcateale mele n'am avut roadă de copii, — îi las și ei ca se-ș facă case în Lițcani . . ., spre odihna ei, până ce-ș va mărita dooa fetea, ce le avea, a ei». Marturi: și un Roșca. Iscălește și «Chiril arhimandrit, proin egum[e]n Răscăi», «Damaschin duhovnicul, pre (*sic*) care l-am și călugărit», și chiar Mitropolitul Veniamin.

15. 19 Iulie 1814. Mărturie a Mitropolitului Veniamin pentru pîra lui «Ghenadie Tolontan monahul, car[e]le din mirenii s'au numit Andronachi», și Mihălachi Tolontan, preot, din Ținutul Fălciului, cu schitul Broșteni. Pomenită hotarnica lui Neculai Canta ispravnic. Judecata se făcuse și supț Grigore Callimachi: «i-au dat dreptate, să întoarcă treizăci și șasă vedri mieri lui Naftanail Șăptilici, pe cariia i-au dat treizăci și șase lei, câte un leu vadra». Preotul protestă: «ca să aibă protimisis a răscumpăra, nefind la zapis iscălit». Se aduce împotrivă însă: «căci, întâi, pentru protimisis, fiind trecuți patruzăci și șapte ani și, al doile, că ia au vândut drept lucrul ei, ce l-au avut de la părinți, și n'au fost îndatorită de a întrebat pe bărbat și pe fiș spre a iscăli». Întărire pentru patru locuri de casă către schit. Iscălituri.

16. 6 August 1814. Hotărnicie pentru moșia schitului Broșteni, după cererea lui Timofteiū, arhimandritul de Sla-

tina. Se arată: un act din 12 Septembrie 7257 (1748), prin care ieromonahul Naftanail Șăptilici cu sora sa, Paraschiva, vînd partea lor din Lețcani, «trii locuri de case, parte mamiî lor Irinii, fata lui Pătrău din Lețcani», și alte locuri de casă, tot de acolo, «nepotului lor Ștefan Capșa»; actul din 6 Februar 7276 (1768), prin care o asemenea vînzare se face, tot acolo, aceluiași, de Maria Țăroae, vara lui Naftanail; actul din 9 Iulie 1786, pentru judecata răzeșilor cu Ianachi Canta Vistierul, cu privire la Lețcani. «S'aũ aflat întru acest chip, că din 24 locuri de casi, pe care să împărță tot sat[ul] Lețcanii, giumătate de sat, adecă 12 locuri, ar fi vândute la dum[nea]lui Dimitrie Sturza biv Vel Logofăt»; Canta aducea pentru cealaltă jumătate «un zăpis răsufat» de la Naftanail și sora lui.

17. 1-iũ Novembre 1825. Hotarnică pentru mănăstirea Slătina, la Broșteni: se arată acte din 5 Septembrie 7277 (1768), de la «Antohi Luți, Vornic de Poartă, și Ghiorghii Carp, polcovnic». «Fiindcă toate hotarnicile a acestui Antohi Luți sînt anerisite și răsufate cu carte domnească de la Domnul Grigori Ioan Calimah Voevod, spre a nu să ținea nici într'o samă, dovedindu-se toate hotărîturile lui că aũ fost netreb-nice și fără nici o rînduială, și aducătoare de pricinî și turburări Divanului, — precum această este știută multor boeri.» E rea și pentru că face hotare imposibile, «lăsînd mai ales un clin de loc între Bîrgăeni și Broșteni, ca cînd ar fi a nimăruî». Din potrivă, se ține în totul samă de hotarnica Logofătului Dimitrie Sturza. «Că această moșie Broșteni, cum că este siliște întregă, să dovedește din uricul vechiũ a Domnului Costandin Movilă Voevod, din anii 7117 (1609), Maiũ 6, cuprinzetur că aũ miluit pe Pătrașco, Vel Vornic de Țarade sus, cu doă sate, anume Stroestii la Țin[u]tu Hirăului, și Broșteni la Ținutu Sucevii, — care aceste moșii aũ fost domnești, — pentru că aũ slujitũ cu credință Domniei Sale, și i-aũ dat și opt cai învățați, prețuiți drept 400 galbinî ungurești, și încă aũ mai datũ 450 galbinî în Vistierie, pe amîndoă satele acestea; care acei cai și banii s'aũ întrebuițatũ în nevoile țerii, în vremea cîndũ țara să afla în mare greutate,

și s'au făcut pace în țară. Decî moșia ačasta Broștenii, prin cumpăraturî și daniî au întratü la stăpînirea lui Ștefan Capșa», care face epitrop schitului său, la 6 Mart 1774, pe Vistierul «Ianachi Cantacozinò», dîndu-î și «materii adunată» pentru lucru. În rîndul întăiü, iscălește Andronachi Donici, apoi un «... Ghica Spatar».
